

МЪРИ ЛЕЙНСТЪР КЛЮЧАЛКАТА

Превод от английски: Йорданка Колева, 1978

chitanka.info

Когато донесоха Бъч, той изглеждаше като кожена торбичка; не можеше да повдигне тънките си пухкави крачета под тежестта на земната гравитация в станцията.

— Какво правите? — извика сърдито Уордън. — Как може да го внасяте вътре, когато работят генераторите!

Той бързо вдигна на ръце Бъч и внимателно го занесе в помещението, специално приготвено за някой като него.

Помещението беше бившата класна стая на децата, живеещи на станцията. Една част от нея беше преустроена в пещера, другата част все още оставаше учебна стая. Гравитационната уредба под стаята беше изключена, така че в помещението имаше естествената гравитация на Плутон. На станцията бе изградена отлично действаща гравитационна система, пресъздаваща земната гравитация; без нея хората не биха могли да работят тук.

Когато Уордън влезе в класната стая, той постави Бъч на пода. Трудно беше на Уордън да се движи из стаята, теглото му при липсата на гравитация беше само дванадесет килограма от неговите нормални седемдесет и шест килограма.

Но това беше естествена за Бъч гравитация. Той се изправи и веднага заскача, прекосявайки стаята в посока към пещерата. Тя беше направена твърде сполучливо: изглеждаше точно като пещерите, в които подобните на Бъч същества живееха.

Бъч скочи върху една скала с остър връх, обви я с ръце и крака и увисна там. Уордън почака. Бъч не се мръдна няколко минути, само очите му се движеха, разглеждаха предметите и обстановката около него. След това се помръдна леко и впери очи в Уордън.

— Да, младежо — каза Уордън с усмивка, — аз ще бъда твоят учител. Аз ще трябва да те науча как да станеш предател на собствения си народ. Съжалявам! Не желая това, но какво мога да направя.

Той знаеше, че Бъч не го разбира, и му говореше така, както човек говори на куче или на бебе: невъзможно е да не се говори на живо същество.

— Да, ще те науча да станеш предател — горчиво повтори той. — Ще бъда много мил с теб, но ти не би трябвало да вярваш на моята добрина. Ако наистина съм добър, аз би трябвало да те убия...

Бъч го следеше с поглед, увиснал на върха на скалата. Той много приличаше на земна майmunка и в същото време беше съвсем

различен.

— Ти си в новия си дом, Бъч — продължи Уордън. — Сега аз си отивам и ти желая лека нощ.

Излезе и затвори вратата след себе си. Навън застана пред видеоекрана, на който се виждаше какво става в стаята. Бъч дълго остана в същото положение. След това слезе долу на пода. Вече не се интересуваше от скалата; отиде в другата част, където все още бе класна стая. Разгледа всичко внимателно с големите си меки, кръгли очи, докосваше с малката си лапа различните предмети. Неговите докосвания бяха толкова леки, че когато свърши разглеждането, всичко остана на мястото си.

След това се върна при скалата, обви я с ръце и крака и затвори очи. Той остана толкова дълго така, че накрая Уордън се измори да го наблюдава и излезе.

Съществата, обитателя на Плутон, създаваха големи грижи на хората, които работеха там. Първите хора, пристигнали на Плутон, знаеха, че това е един мъртъв свят. Астрономите бяха казали това преди няколкостотин години и първата и втората експедиция потвърдиха теорията.

Тогава пристигна голяма експедиция. Веднъж един от членовете ѝ видя нещо, което идваше към него иззад една скала. Той стреля и го уби. Това бе живо същество! Но как можеше го да живее на Плутон, където нямаше нито вода, нито въздух, а Слънцето изглеждаше като далечна, мъглива топка?

Мъртвото тяло на първото живо същество, убито на Плутон, занесоха на Земята и биолозите го изследваха. Даже с мъртвото тяло пред тях те пак не можеха да повярват!

Още две експедиции бяха изпратени специално, за да намерят и заловят същество от Плутон. Двама космонавти от едната експедиция бяха убити по време на лова: скафандрите им бяха разкъсани от остри камъни, хвърлени от засада. Нито един жив член от другата експедиция не се завърна на Земята; създанията на Плутон не искаха да умират „за прогреса на земната биология“ и започнаха да воюват. След това на Плутон бе построена станция, но хората там се страхуваха да излизат вън от нея: страхуваха се от тези същества, които организираха атаките си по най-невероятни начини. Те трябваше да бъдат изтребени — такава бе заповедта от Земята. И с оглед на това

унищожение трябваше да изучат навиците им добре. Нарезждането бе да се хване някое от малките на тези животни, да се изучи добре, да се опитоми и след това да се използва като примамка.

Сега Уордън можеше да докладва на Земята. Най-последно беше намерено бебе на тези същества. Докараха го в станцията. Помещението му бе готово и сега то беше вече там. Чувствуваше се добре, въпреки че в стаята имаше въздух, към който това същество не беше свикнало.

Уордън не можеше още да разбере с какво се храни — ако изобщо ядеше нещо, — въпреки че имаше уста и зъби.

В доклада си Уордън съобщаваше името, с което бе нарекъл животинчето, и обеща да докладва всеки ден за изпълнението на програмата.

Уордън седеше в стаята си и мислеше. Той не харесваше задачата си, но трябваше да я изпълни — такава бе заповедта. Бъч трябваше да се опитоми и чрез него хората щяха да разберат как могат да унищожат другите.

Уордън стана от креслото и отиде до видеоекрана. Настрои го на стаята на Бъч. Той все още висеше на скалата със затворени очи — малко пухкаво създание, отвлечено от безвъздушните скални пещери на Плутон, с помощта на което трябваше да се убият всички плутонови създания.

„Бъч може да се надява само на едно“ — мислеше си Уордън. — „Никой не знае с какво се храни. Той може да умре от глад и така да не предаде своите.“ Но това беше задължение на Уордън — да предотврати смъртта му.

На другата сутрин Уордън отиде отново в класната стая. Беше „земна сутрин“. Всеки ден и всяка нощ на Плутон траеха две седмици, но хората от станцията не обръщаха внимание на това и живееха по земните цикли. Бъч скочи долу от скалата и загледа Уордън.

— Добро утро, Бъч — каза Уордън. — Ето ме отново и сега ще започнем нашия първи урок.

Той хвана лапичката на животинчето и леко я разтърси, ръкувайки се с него. Малкото пухкаво тяло — нито студено, нито топло, с температурата на въздуха в станцията, издържа на разтърсването. Но Бъч беше още много малък и слаб, затова Уордън го взе на ръце и го занесе до тази част на помещението, което все още

беше класна стая. Там той го остави на пода и взе малка механична играчка. Включи механизма ѝ и тя се задвижи. Бъч я проследи с голям интерес. Когато спря, той погледна Уордън; Уордън я включи пак. Отново Бъч я проследи. Когато спря пак, Бъч вдигна лапа и хвана играчката. Сега той се помъчи да я включи. Но не беше достатъчно силен. Тогава я остави на пода и бързо изтича към пещерата си. Там взе продълговат тесен камък в лапата си. Натисна с камъка механизма за пускане и играчката тръгна. Сега той можеше сам да я включва. Сложи я на пода и отново я заследи.

— Добре, Бъч, момчето ми, значи имаш мозък — каза Уордън печално — и аз не мога да кажа, че съм много щастлив от това.

Вечерта Уордън се свърза с Бюрото за изследване на космическото пространство.

„Възможно е Бъч да бъде обучен. Той трябва да види само веднъж или два пъти някое мое действие и след това го повтаря. Когато го носех на ръце, аз му говорех. Той почувствува вибрациите на гласните ми струни. Втория път отново му говорех. Той погледна устните ми и сложи лапа на бузите, за да почувствува вибрациите. Преместих лапата му върху гърлото си: вибрациите там са по-силни. Бъч беше заинтригуван и аз мисля, че той разбра причините за тези вибрации.“

Уордън спря за момент и след това продължи:

„Имаме заповед да унищожим плутоновите същества... Но аз мисля, че не бива да го правим! Те са интелигентни, те имат разум. Аз мисля, че трябва да опитаме да влезем в контакт с тях и да спрем избиването.“

Няколко секунди цареше мълчание и тогава глас от Земята каза:

„Много добре, мистър Уордън! Гласът ви се чува много ясно, продължавайте експеримента.“

На другия ден Уордън донесе празна метална кутия за урока. Той показа на Бъч, че стените на кутията вибрират, когато се говори в нея. Бъч сам откри, че тя вибрира само ако се сложи близо до устата на Уордън.

За следващия урок той донесе тънка металическа мембрана, опъната на обръч; Бъч разбра предназначението на мембраната веднага.

В следващия си рапорт до Управлението за изследване на космическото пространство Уордън каза:

„Бъч не разбира звуковете като нас. На Плутон няма въздух и вибрациите се предават чрез скалите. Но Бъч чувства вибрациите, причинени от удари с големи предмети, и разбира какво означават те.

Може би съществата от планетата имат език или система от условни знаци, които предават посредством вибрации на скалите. И ако те притежават разум и имат комуникация, значи не са животни и ние нямаме право да ги изтребваме като такива.“

Уордън спря. Главният биолог от Космическото изследователско бюро, на когото той докладваше, отговори след няколко секунди:

„Отлично, Уордън! Отлична работа, отлична обосновааност. Но вие забравяте само едно нещо. Трябва да започнем овладяването на планетната система на Сириус веднага и не можем да го направим, ако не осигурим база на Плутон. Не можем да губим време за комуникация с плутоновите същества, те трябва да бъдат унищожени. Но вашата работа е превъзходна, Уордън. Продължавайте!“

Уордън напусна залата за свръзка, дълбоко депресиран. Той беше обикнал Бъч и знаеше, че и той се е привързал към него. Всеки път, когато влизаше в стаята, Бъч скачаше от скалата си долу и се хвърляше в ръцете му.

Бъч беше съвсем малък, не повече от петдесет сантиметра висок, толкова лек и толкова слаб. Той беше честно създание, любознателно и интересуващо се от всичко, което му показваше.

Бъч се интересуваеше най-много от различните проявления на звука: забелязвайки движението на устните на Уордън, той докосваше мембраната с палец, за да улови вибрациите от гласа му. С всеки изминат ден той все повече придобиваше човешки навици. Веднъж, когато Уордън го наблюдаваше по видеоекрана, той видя Бъч сам да повтаря движенията на Уордън от сутрешния урок. Въобразяваше си, че дава уроци на играчките, напълно имитирайки Уордън.

Уордън почувствува, че нещо стяга гърлото му. От този ден той започна да конструира микрофон-вibrator, чрез който да трансформира гласа си в колебания на скалната порода и да превръща скалните колебания в звуци. Ако тези същества се свързваха чрез вибрации, предавани по скалите, то точно такъв микрофон щеше да помогне да бъдат открити и унищожени.

Уордън се надяваше, че микрофонът няма да работи. Но той работеше. Когато го сложи на пода в класната стая и заговори в него, Бъч по чувствава вибрациите под краката си и позна гласа на Уордън. Тогава Бъч започна да чука по пода и микрофонът превърна чукането в звуци. Почуквайки, Бъч гледаше напрегнато лицето на Уордън: той се усмихна тъжно и каза:

— Съжалявам, Бъч. Не разбирам какво искаш да ми кажеш, но знам само едно: тези микрофон ще причини смъртта на мнозина от твоя народ.

* * *

Микрофони бяха инсталирани навсякъде в скалите около станцията. И те веднага дадоха резултат.

Наближаваше краят на деня. Бъч беше хванат към средата на плутоновия ден или преди около триста тридесет и шест часа.

През цялото това време той не беше ял нищо. Уордън му бе предлагал всякакви субстанции, каквито имаше в станцията — храна и нехраноподобни, даже и минерали.

Бъч разглеждаше всичко с интерес, но нищо не хапна.

— Сигурно ще умре от глад — си каза Уордън, — а може би това е най-добрият изход. Не иска да участва в изстребването на расата си.

Залезът напредваше. Смътните сенки ставаха по-плътни и по-дълги, последните лъчи на далечното Слънце изчезнаха зад скалите.

Уордън гледаше слънчевия залез и мислеше, че няма да види слънчев лъч цели триста тридесет и шест часа.

Изведнъж алармената инсталация се включи. Завиха сирените и репродукторите заговориха:

„Внимание! Внимание! Съществата са заобиколили станцията. Може би се готвят да ни атакуват. Сложете скафандрите и пригответе оръжията!“

Уордън бързо облече скафандъра си и в този момент от репродуктора се зачу:

„Две същества се промъкват към станцията... Стреляйте! Те бягат... Бързо!...“

Репродукторът спря за малко и след това възбудено продължи:

„Изчезнаха, но оставиха нещо пред входа!“

Уордън бавно се свърза със селектора.

„Ще изляза да видя какво оставиха. Мисля, че зная какво.“

След няколко минути той излезе навън през въздушния шлюз. Там го чакаха още двама мъже. Тримата бяха въоръжени и цялата територия около станцията бе залята от светлините на прожекторите.

Небето бе обсипано с милиони звезди и те изглеждаха десет пъти по-големи, отколкото на земното небе. Земята също висеше на небосвода, не по голяма от останалите звезди.

Уордън и двамата придружвачи се приближиха до скалите и там, на плосък камък, забелязаха странна чиния. В нея имаше голяма купчина прах.

Уордън каза по микрофона в шлема си:

— Това е подарък за Бъч. Тези същества знаят, че той е жив и че е гладен. Донесли са му храна.

Всичко бе ясно. Малкият Бъч бе заловен от врагове. Той нямаше какво да яде и двама от плутонянциите — може би неговите родители — рискуваха живота си, за да му донесат храна.

* * *

Уордън продължи уроците с Бъч и много скоро успя да го научи да чете и пише.

Беше страшно, но микрофоните по скалите мълчаха през цялата дълга нощ. Съществата не идваха повече около станцията, те изчезнаха напълно. Хората разбраха, че могат да напускат станцията и даже започнаха да строят базата, която бе отдавна запланувана.

— Твоите роднини изчезнаха — каза Уордън на Бъч. — Ако те не се върнат повече около станцията, ще се спасят за известно време — но само за кратко. Ти не познаваш нашите хора! Те ще те продадат на някой зоопарк на Земята и ако спечелят добре, ще се върнат тук, за да хванат още от вас за другите зоопаркове.

Бъч наблюдаваше Уордън без всякакви вълнения.

— Наскоро — продължи Уордън — от Космическото бюро ми казаха, че със следващия кораб ще изпратят специални всъдеходи и аз трябва да те науча как да ги управляваш.

Бъч се затича към Уордън, скочи в ръцете му и сложи лапичка на бузата му. Беше му много приятно, косато Уордън говореше, харесваха му вибрациите при говора.

— Когато се научиш да управляваш тези машини, ще научиш и други от твоето племе да правят същото. Тогава вие ще добивате минерали за нас, а ние ще стоим наоколо с пушки в ръце и ще ви пазим. Ние го правим даже с нашия собствен народ. Индианците, негрите-робии в Америка... Щастливи сте, че нямате цивилизация, че нямате оръжия, бомби... Единственият език, който ние разбираме най-добре, е езикът на оръжието.

Бъч скочи долу и бързо отиде до черната дъска, след това бавно написа:

„Ти добър приятел.“

Той обърна глава и погледна Уордън. Той побледня.

— Не съм те учил тези думи, Бъч — каза той много бавно, — откъде ги знаеш?

Бъч се обърна към черната дъска и отново написа:

„Мой приятелю, вземи скафандър, изведи ме вън, ще се върна с теб.“

Той погледна Уордън с големите си меки, кръгли очи и написа отново — „да?“

Уордън седна, краката му се подкосиха, всички сили го напуснаха.

— Това трябва непременно да стане, предполагам — каза най-сетне той. — Ела при мен, ще те занеса до изходния шлюз.

Десет минути по-късно две фигури излязоха през контролния шлюз. Едната беше облечена в скафандър, а другата, много малка, пляскаше с ръце и подскачаше около нея.

Наближаваше разсъмването, звездите бяха все така едри и много блестящи.

След три часа Уордън се върна. Бъч беше с него, а след тях вървяха две големи същества, обитатели на Плутон. Те носеха внимателно нещо в лапите си. На няколкостотин метра от станцията Уордън включи радиофона в шлема си и повика станцията.

— Тук е Уордън. Срегнах се с тях. Сега се връщам в станцията и с мен идват двама родственици на Бъч. Те искат да дойдат в станцията да ви предадат някои подаръци. Не стреляйте, когато влизаме!

В станцията като че ли избухна взрив, след това настъпи объркване. Но когато групата приближи станцията, шлюзът се отвори.

Бъч и неговите роднини бяха заведени до класната стая. Всички хора от станцията се събраха там.

— Казват, че искат да бъдат приятели с нас — каза Уордън.

Ръководителят на станцията беше изненадан.

— Да не би да твърдите, че сте намерили начин за общуване с тях? — попита той.

— Не аз, *те* намериха начин да се свържат с нас. Тяхната интелигентност е равна с нашата. Ние стреляхме по тях и те приеха битката. Но те не желаят да воюват. Искат да бъдат приятели с нас. Казват, че ние никога не можем да живеем на Плутон без скафандри и станции, а те не могат да понасят земната гравитация. Така че няма причина за съперничество. Напротив, ние можем да си помагаме.

— Много добре, Уордън — каза ръководителят, — но ти знаеш точния смисъл на заповедта, която имаме от Бюрото за космически изследвания.

— Плутонианците знаят за това също — каза Уордън. — Те са готови да се защитават, ако е необходимо. Те имат специални начини за стопяване на метали. Вие знаете добре, че е невъзможно да се стопяват метали без огън, а огън без въздух е невъзможен. Те имат специални уреди, които извличат и концентрират звездна енергия. Те имат теоретически познания по електроника и вече са готови за експерименти. Няма да им бъде много трудно, тъй като не са им нужни специални ускорители с вакуум — те живеят във вакуум.

— Това е лудост — каза ръководителят, — но вие не изглеждате полудял, Уордън. Какво разбирате под думата „вече“. Значи ли това, че досега те не са знаели тези неща? Откъде могат да ги научат?

— От нас — спокойно отговори Уордън. — Електроника от мен — бях мислил много за това през последните седмици. Машиностроене от механиците. Геология от вас.

— Как е възможно това?

— Много просто: помислете са за нещо и поискайте Бъч да го направи.

Ръководителят на радиостанцията се обърна и погледна Бъч. Бъч се спря и се поклони дълбоко до пода.

— Този поклон... — каза ръководителят много блед — наистина това е, което заповядах мислено в този момент. Вие смятате...

— На Плутон няма въздух — прекъсва го Уордън — и плутонианците не могат да използват звуковия начин за комуникация. При тях се е развила телепатията. Вибрационните сигнали, които те изпращат по скалите и които ние засякохме, не са разговор, те са нещо като музика. Те я обичат, но за тях това има само емоционално значение.

— Телепатия! Те могат да четат нашите мисли! Когато ние застреляхме първото същество, те са искали да се свържат с нас. Това е бил техният пратеник! А сега воюват.

— Да, сега те воюват и могат да воюват — каза Уордън. — Те са можели много лесно да разрушат станцията, но са ни оставили, за да могат да усвоят и нашите знания. Сега те искат сътрудничество.

— Трябва веднага да се свържем със Земята — каза ръководителят бавно, — но...

— Освен това те искат да развием и търговски отношения — каза Уордън: — Като начало предлагат да обменят диаманти срещу наша литература: нали сега могат да четат като нас. Вие сами разбирате, ние можем да ги изтребим, но можем да им станем и добри партньори.

— Да, можем да ги изтребим, но можем да направим и добри сделки — каза горчиво ръководителят. — Този вид съглашение нашите хора ще разберат най-добре. Но как...

— Бъч — каза Уордън иронично, — това беше Бъч. Не ние го хванахме — той е поискал да дойде на станцията. Той стоя тук, за да чете мислите ни и да ги предава на своите плутонианци. Ние искахме да изучим природата и навиците на тези същества, нали? А стана като историята за психолога...

„Един психолог искал да изучи интелигентността на едно шимпанзе. Той оставил шимпанзето в стая, пълна с играчки. Излязъл, затворил вратата и погледнал през ключалката, за да види какво ще прави шимпанзето. В ключалката видял кафяво око — шимпанзето наблюдавало какво ще прави психологът“.

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 6,7/1978 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.